

УДК 930.1(477)

Наталія Чорна

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ МІЖДЕРЖАВНІ ВІДНОСИНИ КІН. ХХ – ПОЧ. ХХІ СТ.: ІНТЕРПРЕТАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ

Проаналізовано доробок українських авторів із проблеми сучасних українсько-польських відносин, з'ясовано ступінь її наукової розробки. Означено питання, які потребують подальшого вивчення.

Ключові слова: українсько-польські відносини, Україна, Польща, історіографія.

Геополітичні перетворення, що на межі ХХ–ХХІ ст. відбулися у Європі та світі, зокрема, завершення “холодної війни”, ліквідація Організації Варшавського договору, падіння комуністичного режиму в Польщі, розпад СРСР та здобуття незалежності Україною, зумовили формування нової моделі українсько-польських взаємин. Відкриттю нової сторінки у багатомірній історії зв'язків українського та польського народів, наповненню їх змістом рівноправного партнерства сприяли також чинники географічного, історичного, культурного, економічного та політичного характеру.

Свідченням важливості співпраці між Україною та Польщею як для кожної із держав, так і для міжнародної спільноти у цілому стало посилення наукового інтересу до неї. Дослідники зі зростаючою наполегливістю дедалі частіше почали звертатися до осмислення основних тенденцій та особливостей налагодження й розвитку сучасних українсько-польських відносин. Різноманітні аспекти взаємодії України та Польщі перетворилися, таким чином, на окрему науково-дослідну тему, яка поправу посіла важливе місце в історичній науці. Вітчизняна наукова думка упродовж періоду розбудови незалежної України нагромадила колосальний потенціал для вивчення українсько-польського співробітництва. Напрацювання із проблеми, представлені великою кількістю наукових розвідок, різних за рівнем, формою та ступенем аналітичної критичності, об'єктивності та ґрунтовності, безумовно, потребують історіографічного аналізу, а відтак, обумовлюють актуальність презентованого дослідження.

Метою даної статті є огляд праць, присвячених сучасним українсько-польським відносинам, та з'ясування на цій основі міри представленості проблеми у вітчизняній історіографії, а також виявлення тих її аспектів, які потребують продовження наукової роботи.

Враховуючи динаміку зміни мети і дослідницьких завдань, а також ступінь предметності праць із проблеми, у процесі наукового осмислення сучасних українсько-польських відносин вважаємо за доцільне виокремити два історіографічні етапи. На першому етапі, що розпочався на початку 1990-х рр., мали місце спроби дослідити та осмислити історичні передумови становлення й розвитку двосторонніх взаємин між Україною і Польщею, вибудовування їхніх законодавчо-нормативних засад, зокрема, підписання Договору про добросусідство, дружні відносини і співробітництво, укладеного 18 травня 1992 р., оформлення політико-дипломатичних стосунків, спостерігалися спроби з'ясувати роль геополітичних факторів у зближенні двох держав, висвітлити співпрацю України і Польщі у світлі впливу на неї політики “великих держав” тощо. Разом із тим, слід зауважити, що через незавершеність процесу формування нормативно-правової та організаційно-інституційної основи відносин між обома державами, тиск політичної кон'юнктури, а також дефіцит

інформації та “методологічний шок”, наукові принципи й методи при вивченні проблеми повною мірою реалізувати не вдалося.

Наприкінці 1990-х рр. у дослідженні українсько-польських відносин, на думку авторки, розпочався новий етап. Активізація дослідження проблеми зумовлювалася тим, що, по-перше, в основному завершилося формування нормативно-правової основи співпраці України й Польщі, що перетворило її у повноцінний об’єкт дослідження; по-друге, науковці, перейшовши на нову методологічну основу, отримали можливість більш об’єктивно та незаангажовано висвітлювати перебіг взаємин між двома державами, виявляти проблеми, які гальмували їхній розвиток, з’ясовувати перспективи співпраці на майбутнє; по-третє, у вітчизняній історичній науці склалася нова ситуація – було знято значну частину раніше існуючих обмежень, стали доступними документи й матеріали України та Польщі, новими іменами поповнилася плеяда науковців. Історіографія українсько-польських відносин, як наслідок, зазнала позитивних змін та зрушень. Дослідники вийшли не лише на новий рівень джерельного забезпечення проблеми, але й на якісно вищий рівень її осмислення та аргументації, помітно розширився спектр досліджуваних сюжетів, урізноманітнилися підходи й методи наукового пізнання, об’єктивнішими стали оцінки, прискореними темпами заповнювалися фактологічні прогалини. Прикметною рисою історіографічного процесу стали наукові конференції, симпозіуми, семінари та круглі столи, організовані за ініціативою політико-інтелектуальних кіл обох країн для обговорення найактуальніших проблем відносин між ними. Свідченням активізації процесу вивчення теми стало долучення до її розгляду великої кількості фахівців, розширення “географії дослідження”. Прикметною ознакою другого історіографічного етапу, разом з тим, виявилось наростання нерівномірності у вивченні взаємин між двома державами. Найкращого обґрунтування, на нашу думку, зазнала їх політична складова. Умотивовуючи її науково-теоретичну значущість та актуальність, учені та громадські діячі підкреслюють важливість українсько-польських міжпарламентських, міждержавних і дипломатичних взаємин. Очевидними також є здобутки у вивченні торговельно-економічного співробітництва й транскордонної взаємодії України та Польщі. Одночасно аспекти соціокультурної співпраці сторін, зв’язки між ними у світлі реалізації взаємин з ЄС та НАТО потребують продовження наукового пошуку та досі чекають на дослідника.

Апелуючи до сотень монографічних праць, наукових статей, публікацій у збірниках матеріалів конференцій, мемуарних студій, напрацювань публіцистичного характеру, вступних та спеціальних розділів дисертаційних робіт тощо, у яких автори торкаються проблеми, що аналізується, маємо підстави зробити висновок про те, що у вітчизняній історіографії проблема становлення та розвитку сучасних українсько-польських відносин поправу займає важливе місце. На користь зазначеному позначається також і те, що над науковим осмисленням проблеми в Україні продовжують працювати чимало дослідників і, що прикметно, їхня кількість постійно збільшується. Найбільш активно вивченням сьогоденних взаємин України та Польщі займаються науковці Інституту історії України НАН України, Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України, Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, Львівського національного університету ім. І. Франка, Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки, Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка та багатьох інших наукових центрів.

Аналізуючи історичну спадщину з досліджуваної проблеми, варто виокремити роботи загального характеру, в яких проблеми українсько-польських відносин згадуються лише побіжно, проте висновки та оцінки авторів допомагають зрозуміти причини та зміст багатьох подій і процесів, пов'язаних із розвитком зв'язків між Україною та Республікою Польща в сучасних умовах облаштування світу. Найбільшої уваги серед них, на нашу думку, заслуговують дослідження М. Алексієвця [1], О. Брусиловської [2], С. Віднянського [3–4], А. Гальчинського [5], В. Горбуліна [6], О. Івченка [7], Я. Ісаєвича [8], Г. Касьянова [9], А. Кудряченка [10–11], В. Литвина [12–13], Ю. Макара [14], А. Мартинова [3–4], А. Орла [155], Б. Параховського [16–17], Я. Секо [1] та ін. У працях означених авторів висвітлюються проблеми міжнародних відносин сучасного періоду, аналізуються пріоритети та концептуальні основи зовнішньої політики України та Польщі, геополітичної орієнтації кожної із них, аспекти участі у міжнародних організаціях, місце у новітній системі європейських координат. Ці праці закладають теоретичне підґрунтя для вивчення зовнішньополітичної активності незалежної України, будучи при цьому першоосною для подальших її досліджень. Відрізняючись змістовим наповненням, характером викладу матеріалу, висновками та оцінками, усі вони містять чимало науково-пізнавальної інформації, а відтак закладають теоретичні й джерелознавчі основи для продовження наукової роботи над темою.

Важливе місце в осмисленні проблеми становлення й розвитку українсько-польських відносин займають тематичні збірники “Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє” [18], “Україна в міжнародних відносинах з країнами Центральної та Південно-Східної Європи” [19], “20 років українсько-польських відносин: випробування часом і спільна перспектива на майбутнє” [20] та ін. У них вміщено цінні матеріали про глибокі трансформації європейського геополітичного простору, що мали місце на межі 80–90-х рр. ХХ ст. та обумовили початок нового етапу українсько-польської взаємодії, розглянуто основні аспекти співпраці сторін та фактори, що на неї впливають.

Перші ґрунтовні праці, предметом дослідження у яких стали питання зовнішньої політики України, еволюції її взаємин із головними суб'єктами міжнародних відносин та пошуку свого місця у новітній системі геополітичних координат були опубліковані упродовж першого десятиліття незалежності нашої держави. Найпершої уваги серед них, на нашу думку, заслуговує колективне дослідження “Україна 2000 і далі: геополітичні пріоритети та сценарії розвитку” [21]. Прикметною рисою праці є обґрунтування зовнішньополітичної та геополітичної стратегії України впливом низки внутрішніх чинників, а також поведінкою Росії, США, ЄС та деяких інших держав. Спираючись на широку джерельну базу, науковці здійснили аналіз генези міжнародних взаємин, дослідили роль України у системі відносин на континенті, з'ясували регіональні інтереси та геостратегічні пріоритети незалежної України. Аспекти взаємин України з сусідніми та іншими державами у своїх роботах розглянули О. Івченко [7], І. Мельникова [22–23] та А. Мартинов [22]. Науковці проаналізували умови, в яких відбувалося становлення відносин сторін, визначили цілі співпраці та її перспективи. Теоретико-концептуальні оцінки міжнародних відносин, представлені у зазначених працях, склали основу для подальшого вивчення співробітництва України з іншими державами, у тому числі з Польщею, у різних напрямках та сферах суспільно-політичного та соціально-економічного життя.

Особливості становлення новітньої системи міжнародних відносин, зовнішню політику України та її геополітичної орієнтації у праці “Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980–2000 рр.)” [24] проаналізували Л. Гайдуков, В. Кремень, Л. Губерський. Серед робіт, автори яких у контексті аналізу зовнішньополітичної

діяльності України торкаються аспектів українсько-польських стосунків, на увагу заслуговують одноосібні праці С. Андрущенко (Гринько) [25], В. Литвина [379–380], колективна монографія за редакцією Ф. Рудича “Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти” [26]. Остання позначена осмисленням участі України у європейській системі міжнародних відносин, спробами визначення перспектив розвитку стосунків із сусідніми та іншими державами, у т. ч. із Республікою Польща.

Початок становлення історіографії українсько-польських відносин новітньої доби виявився органічно поєднаним із набуттям Польщею політичної свободи, проголошенням Україною державної незалежності, а також суспільно-політичними трансформаціями, що мали місце в обох країнах. Історики, політологи, громадські діячі намагалися комплексно та об’єктивно проаналізувати процеси останнього десятиріччя ХХ ст. і визначити історичні передумови й конкретні обставини формування якісно нових взаємин між Україною та Польщею, осмислити їх трансформацію, з’ясувати перспективи співробітництва у ХХІ ст. Свідченням інтересу до взаємин двох держав стала поява великої кількості тематичних наукових статей у періодичних виданнях, монографічних праць, публіцистичних та аналітичних розвідок. На сьогодні у розпорядженні дослідників перебуває широке коло різноманітних джерел, присвячених перебігу українсько-польських взаємин, ключовим подіям та магістральним напрямам співпраці між Києвом та Варшавою.

Українські та польські вчені на відповідному науковому рівні намагалися осмислити новітню добу розбудови українсько-польського співробітництва, подолати залишки старої заангажованості, виробити нові підходи до осмислення спільного минулого, об’єктивно вивчити проблеми двосторонньої співпраці у контексті новітніх викликів. Такими, зокрема, є праці І. Афанасьєва [27], В. Будкіна [28], Д. Васильєва [29], Л. Вахніної [30], І. Винниченка [31], В. Гевко [32], Т. Герасимчук [33], В. Глібова [34], Д. Горуна [34], В. Моцока [35–36], А. Пивоварова [37–38], С. Стоєцького [39–40], Л. Стрільчук [41], Л. Чекаленко [29] та ін. Не можна залишити поза увагою статті Ю. Зайцева [42–43], у яких, висвітлюючи передумови формування сучасних українсько-польських відносин, автор зосередився на розгляді перших неофіційних контактів між українськими та польськими опозиціонерами наприкінці 80-х – на початку 90-х рр. ХХ ст. Аналізуючи генезу антикомуністичної опозиції і руху опору в Україні, він зауважує, що становлення між двома державами тісного співробітництва виявилось важливою умовою формування у кожній із них цивілізованого демократичного суспільства. Розгляд історичних передумов та причин формування між Україною і Польщею нової моделі взаємин притаманний працям Х. Чушак “Немає вільної Польщі без вільної України: Україна та українці у політичній думці польської опозиції (1976–1989)” [44] та Б. Осадчука “Україна, Польща, світ” [45]. Серед питань, порушених дослідниками, – визнання польським суспільством незалежності України, її значення для розбудови Польської держави та регіону ЦСЄ, а також пошук шляхів активізації українсько-польського співробітництва в нових історичних умовах.

Історіографічний огляд наукового осмислення сучасних українсько-польських відносин переконливо свідчить, що історичні передумови становлення між двома народами нової моделі співпраці склалися наприкінці 80-х рр. ХХ ст. На думку як українських, так і польських авторів, формування між Україною та Польщею взаємин нового типу стало можливим завдяки докорінним змінам у Європі та світі на межі 1980–1990-х рр. Одночасно з активізацією зв’язків між Україною та Польщею розпочалося прискорене формування нормативно-правової бази та концептуальних засад відносин між ними. Серед праць теоретичного характеру, предметом безпосередньої уваги у яких стали концептуальні засади

співробітництва України з іншими державами, у тому числі з Польщею, найпершої уваги, на нашу думку, заслуговують дослідження М. Дністрянського [46], С. Лотоцького і С. Трохимчука [47], О. Івченка [7], Л. Васильєвої-Чекаленко [48] та ін. Поряд з оцінкою міжнародної ситуації науковці обґрунтували сценарії розвитку відносин України з європейськими державами, розглянули аспекти її взаємин із Польщею.

В історіографії проблеми маємо ряд праць, у яких науковці намагалися з'ясувати історико-політичні передумови та глибинні причини становлення нової моделі українсько-польських відносин, виявити стартові умови їхнього розвитку в початковий період унезалеження двох держав, показати місце стосунків між ними у структурі європейських міжнародних відносин, їхнє значення для забезпечення стабільності у Центрально-Східній Європі. Найпершої уваги серед них, на нашу думку, заслуговують дослідження О. Брусиловської [49], В. Васюка [50], Т. Герасимчук [51], О. Знахоренко [52], В. Колесника [53–54], Т. та Л. Кондратюків [55], Ф. Медвідя [56], В. Моцока [36], А. Октисюк [57], П. Чернеги [58]. Узагальнення і висновки цих, а також деяких інших авторів, відображають не лише головні аспекти становлення між Україною і Польщею нової моделі відносин, але й наступну їх трансформацію та перспективи розвитку на майбутнє. Загальною ознакою праць є ґрунтовний аналіз політичного аспекту співпраці між двома державами, звернення до історичного досвіду взаємин між ними.

Відчутними є здобутки вітчизняної історіографії у виявленні основних етапів еволюції відносин між Україною і Польщею. Періодизацію українсько-польських зв'язків у своїх працях презентували І. Афанасьєв [59], О. Бабак [60], Д. Васильєв та Л. Чекаленко [29], В. Васюк [50], В. Гевко [61], В. Глібов та Д. Горун [34], І. Гуцуляк [62], А. Киридон [63–64], Т. та Л. Кондратюки [55], Н. Медведчук [65], Ю. Присяжнюк [66], Я. Турчин [67] та ін. Поклавши в основу періодизації взаємин різні критерії, автори запропонували різне бачення основних їхніх етапів. Попри те, що у відносинах України та Польщі більшість із науковців виділяє три етапи, основним змістом яких, відповідно, є “активізація”, “стагнація” та “пожвавлення з наступним виходом на рівень стратегічного партнерства”, наявними також є спроби виокремити у них чотири – шість етапів. Зі вступом Польщі в 1999 р. до НАТО та у 2004 р. до ЄС дослідники цілком виправдано, на нашу думку, дедалі частіше почали заявляти про доцільність розпочати у взаєминах двох держав відлік нового етапу.

Історіографічний аналіз різноманітних джерел та конкретно-історичних досліджень українських, а також зарубіжних, переважно польських, учених свідчить, що, осмислюючи становлення моделі сучасних українсько-польських відносин, науковці, зазвичай, звертаються до розгляду зовнішніх по відношенню до України та Польщі чинників, частину з яких, насамперед ліквідацію ОВД, розпад СРСР та формування, як наслідок, на Європейському континенті нової моделі взаємин, вважають потужними детермінантами співпраці між двома державами. У доробку дослідників, разом з тим, маємо ряд наукових праць, у яких трансформація українсько-польських взаємин показана у світлі впливу на них політики великих держав, насамперед Росії. Дослідження В. Бочарова [68], Т. Возняка [69], В. Колесника [53], О. Яніної [70] та ін. свідчать про поширеність у вітчизняній та зарубіжній думці переконання у тому, що для Росії, яка з розпадом СРСР продовжувала ідентифікувати себе з великою імперією, для якої втрата контролю за Україною та впливу на Польщу рівнозначна позбавленню імперського статусу, присутність у регіоні Центрально-Східної Європи є питанням вкрай важливим та принциповим. Прикметним, на нашу думку, також є те, що підвищений інтерес до України і Польщі з боку ЄС та США науковці, як

правило, обґрунтовують їхнім прагненням відтіснити далі на Схід Російську Федерацію та мінімізувати таким чином її вплив на європейську політику.

Важливе місце в історіографії проблеми, як уже зазначалося, займають роботи, присвячені політичній складовій співпраці України та Польщі. Найпершої уваги серед них, на нашу думку, заслуговують праці В. Гевко [32, 71], Т. Герасимчук [72], О. Горенка [73], В. Дем'янця [74], А. Киридон [63–64], В. Колесника [54], Ю. Присяжнюк [66], В. Струтинського [75], В. Трофимовича [76], Л. Чекаленко [77–78]. Предметне вивчення українсько-польської взаємодії у політичній сфері засвідчило, що стосунки між Україною та Польщею пройшли тривалий, не позбавлений суперечностей, але, разом з тим, динамічний та конструктивний шлях. Автори відзначають їхню насиченість, результативність та переважачу виваженість на урядовому, дипломатичному і парламентському рівнях. Цілковито погоджуючись із думкою вище зазначених, а також деяких інших авторів, політична складова стратегічного партнерства між Україною та Польщею, на наше переконання, на сьогодні виглядає цілком сформованою. Подальшому розвитку політичних контактів між двома державами сприяє діяльність спеціально створених відповідних інститутів міждержавної двосторонньої співпраці.

Очевидний науковий інтерес викликає монографічне дослідження Г. Зеленько “Навздогінна модернізація: досвід Польщі та України” [79], в одному із розділів якого виважено та незаангажовано висвітлено еволюцію політичної складової українсько-польського партнерства.

Чималу цінність становить монографія львівського науковця М. Янків “Україна і Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат” [80]. Безумовним надбанням автора, на нашу думку, є комплексне осмислення стратегічного партнерства між двома державами, аналіз аспектів політичного та військово-політичного співробітництва між ними.

Помітне місце в історіографії українсько-польських взаємин сучасного нам періоду посідає праця Л. Стрільчук “Україна–Польща: від добросусідських відносин до стратегічного партнерства (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)” [41]. Велика кількість документального та фактологічного матеріалу у поєднанні з неупередженими авторськими інтерпретаціями дозволили дослідниці проаналізувати та виважено оцінити політичні, економічні та гуманітарні взаємини двох держав, транскордонне співробітництво між ними. Слушними є зауваження авторки на рахунок обґрунтування ролі української та польської меншин у зміцненні міждержавної взаємодії.

Значним здобутком української історіографії стала опублікована у 2009 р. монографічна праця тернопільських авторів Л. Алексієвець і В. Гевко “Україна і Польща: шляхи співробітництва (1991–2004 рр.)” [81]. У ній на основі широкого використання зарубіжних і вітчизняних джерел показано системне бачення українсько-польських відносин, осмислено особливості їх становлення у нових геополітичних умовах, досліджено основні напрямки співпраці, простежено вплив на них процесів європейської та євроатлантичної інтеграції. “У результаті радикальних змін наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст. на Європейському континенті – краху комуністичної моделі суспільного ладу в країнах Центральної і Східної Європи, – переконані Л. Алексієвець та В. Гевко, – змінився характер українсько-польських взаємовідносин, які за роки незалежності України переросли в тісне політичне, економічне, наукове і культурне співробітництво, що є прикладом добросусідства і партнерства у світовому співтоваристві” [81, с. 126].

Чільне місце в історіографії займають дослідження, присвячені економічним взаєминам України та Польщі. Комплексним аналізом проблеми, зокрема, характеризуються наукові праці І. Афанасьєва [82], В. Глібова і Д. Горуна [34],

А. Мазаракі й Т. Мельник [83], С. Павленка [84–85], Г. Старостенко, Л. Посядло, Н. Мірко [86], Я. Столярчук [87] та ін. Вдалі спроби осмислити аспекти українсько-польських економічних відносин зробили Б. Андрушків та Я. Бакушевич [88], О. Дашевська [89], Н. Климець [90], С. Лебедько [91] та ін. Ці автори одними з перших спробували з'ясувати специфіку співпраці між Україною та Польщею в економічній сфері. Констатуючи упродовж першої половини 1990-х рр. в економічних взаєминах складність та напруженість, їх причиною дослідники називають переважаючу зосередженість української і польської дипломатії на розробці й підписанні, насамперед, політичних домовленостей та угод. Із виходом взаємин сторін на рівень стратегічного партнерства дослідники пов'язують “оздоровлення” та “нормалізацію” економічної співпраці між ними.

З-поміж робіт українських учених, присвячених аналізу економічного аспекту співпраці між нашими двома державами, відзначимо колективну монографію Є. Савельєва, В. Мельника, С. Чеботаря “Українсько-польські економічні відносини у контексті стратегічного партнерства” [92]. Ця праця виявилася однією із перших в Україні спроб на високому науково-теоретичному рівні проаналізувати економічне співробітництво між двома державами, з'ясувати міру його відповідності формату стратегічного партнерства. Звернення до офіційної статистики у поєднанні з власними розрахунками дозволили науковцям не лише виважено оцінити динаміку співпраці незадовго до “східного розширення” Євроспільноти, але й виявити проблеми, що потребують якнайшвидшого вирішення.

Важливими та своєчасними є аналітичні дослідження львівського науковця В. Борщевського. Низка праць, присвячених економічній співпраці між Україною та Польщею, у другій половині 2000-х рр. поповнилася двома ґрунтовними монографіями [93–94]. Ключові їх положення вчений презентував у докторській дисертації “Оптимізація українсько-польського економічного співробітництва в процесі наближення України до ЄС” [95]. Проаналізувавши показники співпраці, науковець запропонував конкретні рекомендації щодо її оптимізації в контексті інтеграції економіки Польщі до ЄС та наближення до нього України.

У 2003 р. історіографія проблеми поповнилася ґрунтовним дослідженням Л. Ковач “Українсько-польське економічне співробітництво в 1991–1999 рр.” [96]. Комплексно проаналізувавши основні напрями економічної взаємодії між нашими двома державами, авторка, окрім того, зробила першу відому нам спробу висвітлити співпрацю України та Польщі у галузі транспорту та банківської сфери.

Історіографічний доробок з проблеми містить чимало праць, предметом безпосереднього аналізу у яких стала соціокультурна компонента відносин між двома державами. Ознайомлення із ними дозволяє стверджувати про прагнення авторів вивчити діяльність громадських організацій і культурних центрів в Україні та Польщі, проведення спільних наукових семінарів, конференцій, фестивалів української та польської культури, організацію культурних та освітніх обмінів, реалізацію заходів по збереженню та охороні місць національної пам'яті тощо. Комплексним аналізом проблеми відзначаються дослідження А. Васюка [97–98], Д. Горуна [99], В. Лишко [100], Н. Медведчук [65], Л. та В. Стрільчуків [101], Ж. Тоценко [102], М. Янківка [80]. Аспекти наукового та освітнього співробітництва у своїх працях проаналізували О. Коваленко [103–105], Н. Медведчук [106], С. Мякушко та А. Мирончук [107]. Культурна взаємодія між нашими двома державами наукового осмислення зазнала у розвідках І. Винниченка [31], Б. Сюті [108]. Зважаючи на виняткову важливість гуманітарної співпраці для посилення взаєморозуміння між

українцями та поляками, дослідження соціокультурної складової взаємин між двома державами, на нашу думку, потребує більшої уваги.

Важливе місце в історіографії займають питання транскордонного співробітництва України та Польщі. У доробку з проблеми маємо ряд комплексних наукових праць, у яких з опорою на широку джерельну базу обгрунтовано еволюцію співпраці двох держав із облаштування суміжних прикордонних територій, проаналізовано їхню участь у розбудові єврорегіонів, визначено ключові напрями співпраці, обгрунтовано динаміку основних її показників. Найпершої уваги серед них заслуговують роботи Н. Буглай [109–111], С. Кулини [112–113], Є. Рябініна [114], І. Студеннікова [115–116]. Однією із прикметних їх рис є звернення до європейського досвіду регіональної інтеграції та транскордонної взаємодії. На думку І. Студеннікова, зокрема, “транскордонне співробітництво перетворилося на один із найпотужніших чинників процесу європейської інтеграції та інструментів розвитку прикордонних територій країн Європи” [115, с. 309]. В. Різник, зважаючи на зміст і динаміку зв’язків між Україною та Польщею, транскордонні взаємини між ними пропонує розглядати як ефективний засіб прискорення вступу України до ЄС [117]. Складовою частиною загального процесу європейської інтеграції нашої держави називає транскордоння О. Каплинський [118, с. 50].

Теоретико-концептуальні засади транскордонного співробітництва України та Польщі обгрунтували І. Артёмов [119], А. Баян [120–121], І. Журба [122], Є. Кіш [123–124], Н. Мікула [125–126], В. Різник [117]. Дослідники з’ясували сутність транскордонних взаємин, визначили їхнє місце не лише у співпраці двох держав, але й у розбудові Європейського континенту в системі геополітичних координат, що оформилася з розпадом СРСР та активізацією інтеграційних процесів.

Грунтовний аналіз нормативно-правового та організаційно-інституційного забезпечення співпраці сторін, їхніх успіхів по розбудові прикордонних регіонів притаманний дослідженням В. Борщевського [127], В. Колодяжної [128–129], К. Кондратюка [130], О. Мітрьєвої [131–132], Н. Роїк [133–134], Л. Стрільчук [135], В. Сухенка [136]. Належним чином транскордонні взаємини України та Польщі проаналізували О. Передрій та С. П’ясецька-Устич [137], О. Філіповська [138], Г. Щерба [139]. Важливими формами транскордонної взаємодії двох держав вони назвали угоди між областями та воєводствами, партнерські угоди між містами та сільськими радами, урядові комісії, проблемні групи та прикордонну торгівлю. Одночасно найбільш ефективним механізмом вироблення та реалізації транскордонних проектів, на думку цих, а також багатьох інших фахівців, є залучення держав-сусідів до діяльності єврорегіонів. Як свідчить аналіз наукових досліджень, ця складова транскордонних взаємин двох держав увагу дослідників привертає найбільше.

Комплексного осмислення співпраці України та Польщі по розбудові єврорегіонів “Карпатський” та “Буг” зазнала у роботах Н. Буглай [109], К. Васьківської [140], В. Волошка [141], Г. Кушнірук [140], Є. Кіш [142], В. Ковач [142], І. Прус [143], Є. Рябініна [114], Л. Стрільчук [41, 135], Г. Щерби [144–145]. Зважаючи на євроінтеграційні прагнення України, а також труднощі, що мають місце на цьому шляху, дослідники обгрутовують доцільність активізації нашою державою транскордонного співробітництва з Польщею, вбачаючи у його успіхах одну із передумов наближення України до ЄС з наступним вступом до нього. Неоднозначно оцінюючи здобутки двох держав у цьому напрямку, в оцінці перспектив співпраці між ними науковці, разом з тим, є винятково одностайними. Констатуючи у транскордонному і міжрегіональному співробітництві України та Польщі позитивні зрушення, автори наголошують на

необхідності продовжувати пошук шляхів та можливостей подальшої його активізації.

Прикметною рисою вітчизняної історіографії є схильність розглядати взаємини України та Польщі в контексті інтеграційних процесів у Європі. Прихильно ставлячись до європейського вибору України, успіхи його реалізації дослідники незмінно пов'язують із Польщею. Серед значної кількості публікацій, у яких взаємини між нашими двома державами аналізуються у світлі процесів євроатлантичної інтеграції, першочергової уваги, з огляду на рівень предметності та аналітичної критичності, заслуговують роботи Д. Васильєва та Л. Чекаленко [29], О. Знахоренко [146], А. Кирчіва [147], В. Куйбіди [148], С. Пирожкова та О. Крамаревського [149], О. Полторацького [150]. Апелюючи до того, що з розпадом СРСР регіон ЦСЄ залишився позбавленим гарантій безпеки, дослідники вказують на відсутність як для Польщі, так і для України інших альтернатив, окрім співпраці з НАТО, здійснення якої вони вважають виправданою та прихильно ставляться до неї. У приєднанні України до Альянсу науковці вбачають запоруку її захисту від різноманітних викликів сучасного світу. На доцільності для нашої держави у взаєминах із НАТО послуговуватися польським досвідом наголошують М. Алексієвець [1], Є. Бершадя [151], В. Васюк [50], В. Глібов [34], Д. Горун [34], А. Кирчів [152], Я. Матійчик [153], Ф. Медвідь [56], А. Пивоваров [38], Я. Секо [1].

Роль України та Польщі у забезпеченні у Європі стабільності й порядку у своїх працях обґрунтували Н. Житарюк [154], В. Куйбіда [148], Б. Параховський [16], М. Рябчук [155]. Військове співробітництво між двома державами проаналізували В. Бурдяк [156], О. Ващенко [157], О. Митрофанова [158], І. Мороз [156]. У розвідках О. Антонока [159], В. Бочарова [68] наукового осмислення зазнала участь українців і поляків у миротворчості.

Констатуючи непослідовність та суперечливість зовнішньої політики України, а також труднощі набуття нашою державою суб'єктності на міжнародному рівні, ключовим напрямом її зовнішньополітичної діяльності, спроможним забезпечити прогресивний розвиток та зміцнення геополітичної ваги, науковці вважають співпрацю з Євросоюзом із наступним вступом до нього. Вказуючи на виняткову зацікавленість офіційної Варшави у наближенні України до ЄС, дослідники називають її “адвокатом” України у Євроспільноті та розглядають як своєрідний міст, що пов'язує їх. Пояснюючи заангажованість Польської держави у взаєминах України з ЄС, Т. Возняк [69] та В. Каспрук [160] вказують на прагнення офіційної Варшави не допустити відновлення на неї російського впливу. Ю. Котляр [161] та О. Снігир [162], у той же час, звертають увагу на намагання польської сторони у такий спосіб посилити свою позицію у Євроспільноті. У роботі К. Кіндрата та С. Трохимчука “Українсько-польські стосунки на зламі тисячоліть” [163], що стала першим в Україні монографічним дослідженням, присвяченим сучасним взаєминам двох держав, лобіювання офіційною Варшавою у Європі інтересів України пояснено прагненням Польщі прискорити власне входження до ЄС, а також підвищити свій вплив на міжнародній арені. Офіційні заяви, у яких Польща почала відкрито та однозначно свідчити про свою готовність підтримувати євроінтеграційні намагання України, дослідники датують другою половиною 1990-х рр. Апелюючи до схожості ситуації в Польщі (напередодні вступу до Євроспільноти) та Україні, а також готовності польської сторони надавати українським колегам дієву допомогу у вибудовуванні взаємин із Брюсселем, В. Бочаров [68], О. Брусилівська [49], С. Василенко [164], Д. Васильєв [29], А. Киридон [63–64], Ф. Медвідь [56], Л. Чекаленко [29] та ін. обґрунтовують необхідність звернення України до польського досвіду інтеграції у Євросоюз.

Звернення до вітчизняної історіографії сучасних українсько-польських відносин, таким чином, засвідчило, що історія виникнення та розвитку нового формату взаємин між нашими двома державами займає у ній помітне місце. Нагромадивши потенціал, необхідний для вивчення проблеми, історична наука продовжує поповнюватися великою кількістю нових праць. Констатуючи високий фаховий рівень розробки проблеми стосунків України і Польщі, варто відзначити поширену на сьогодні тенденцію посилення уваги до її вивчення. Подальше дослідження проблеми, однозначно сприяючи поглибленню взаємин між Україною та Польщею, їх модернізації та виходу на якісно новий рівень, повною мірою відповідає існуючим запитам та продовжує залишатися на часі.

Список використаних джерел

1. *Алексівець М.* Зовнішня політика України в контексті сучасних цивілізаційних викликів / Микола Алексівець, Ярослав Секо // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2006. – Вип. 3. – С. 85–106.
2. *Брусиловська О. І.* Посткомуністична Східна Європа: зовнішні впливи, внутрішні зміни: монографія / О. І. Брусиловська. – Одеса: Астропринт, 2007. – 352 с.
3. *Віднянський С. В.* Еволюція зовнішньої політики України (1991–2006 рр.) / С. В. Віднянський, А. Ю. Мартинов // Український історичний журнал (далі – УІЖ). – 2006. – № 4. – С. 32–51.
4. *Віднянський С. В.* Зовнішня політика України як предмет історичного аналізу: концептуальні підходи та перспективи / С. В. Віднянський, А. Ю. Мартинов // УІЖ. – 2001. – Вип. 4. – С. 41–57.
5. *Гальчинський А. С.* Україна на перехресті геополітичних інтересів / А. С. Гальчинський. – К.: Знання України, 2002. – 180 с.
6. *Горбулін В.* Внутрішні трансформації та зовнішні загрози. Євроатлантична інтеграція як інструмент політики національної безпеки України / Володимир Горбулін // День. – 2008. – 5 липня (№ 116).
7. *Івченко О.* Україна в системі міжнародних відносин: історична ретроспектива та сучасний стан / О. Івченко. – К.: РІЦ УАННП, 1997. – 687 с.
8. *Ісаєвич Я.* Українсько-польське наукове і культурне співпраця: сучасний стан / Ярослав Ісаєвич // Україна і Польща у Східно-Центральній Європі: спадок і майбуття: зб. матер. конф. (Київ, 25–27 червня 1999 р.) / упоряд. Т. Балабушевич, Н. Довженко. – К., 1999. – С. 18–21.
9. *Касьянов Г.* Україна между Россией и Европой: превратности выбора / Г. Касьянов // Новая и новейшая история. – 2005. – № 3. – С. 76–81.
10. *Кудряченко А. І.* Геополітичні виміри поступу України в глобалізованому світі: виклики і перспективи / А. І. Кудряченко // Сучасна українська політика. – Спецвипуск: Україна як суб'єкт сучасних цивілізаційних процесів. – К.: Фенікс, 2011. – С. 10–17.
11. *Кудряченко А. І.* Європейський вибір України: необхідність, реалії, перспективи / А. І. Кудряченко // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – К., 2009. – Вип. 15. – С. 147–154.
12. *Литвин В.* Зовнішня політика України: 1990–2000 / Володимир Литвин // Віче. – 2000. – № 11. – С. 3–48.
13. *Литвин В. М.* Україна: Європа чи Євразія? / В. М. Литвин. – К.: ВД “Лі-Терра”, 2004. – 512 с.
14. *Макар Ю.* Зовнішня політика України: наміри і реалії / Юрій Макар // Україна–Європа–Світ. Міжнар. зб. наук. пр. / Гол. ред. Л. М. Алексієвць. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2008. – Вип. 1. – С. 189–198.
15. *Орел А.* В Європу нас штовхатиме Москва / А. Орел // 2000. – 2010. – 2 липня.
16. *Параховський Б.* Україна в центральноєвропейському регіоні: геополітична ситуація та перспективи розвитку / Борис Параховський // Україна і Польща у Східно-Центральній Європі: спадок і майбуття: зб. матер. конф. (Київ, 25–27 червня 1999 р.) / упоряд. Т. Балабушевич, Н. Довженко. – К., 1999. – С. 30–38.
17. *Параховський Б. О.* Концептуальні засади зовнішньополітичної стратегії України / Б. О. Параховський, Г. М. Яворська. – К.: НІСД, 2011. – 30 с.
18. *Україна і Польща – стратегічне партнерство.* Історія. Сьогодення. Майбутнє: зб. наук. пр. / Таїсія Зарецька (заг. ред.). – Ч. 2. – К., 2002. – 238 с.
19. *Україна і Європа (1990–2000 рр.):* В 2 ч. – Ч. 1: Україна в міжнародних відносинах з країнами Центральної та Південно-Східної Європи. Анот. іст. хроніка / Відп. ред. С. В. Віднянський. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2001. – 310 с.
20. *20 років українсько-польських відносин: випробовування часом і спільна перспектива на майбутнє* // Зовнішні справи. – 2010. – № 7/8. – С. 52–53.
21. *Україна 2000 і далі: геополітичні пріоритети та сценарії розвитку,* кер. авт. кол. О. М. Гончаренко. – К.: НІСД, 1999. – 384 с.
22. *Мельникова І.* Розвиток відносин України з країнами Центральної та Південно-Східної Європи (90-ті рр. ХХ ст.) / І. Мельникова, А. Мартинов // Україна в міжнародних відносинах з країнами Центральної та Південно-Східної Європи. Україна і Європа (1990–2000 рр.). Анотована історична хроніка. – К.: Генеза, 2001. – Ч. 1. – С. 5–14.
23. *Мельникова І. М.* Україна у взаємовідносинах з прикордонними державами Центрально-Східної Європи: створення міжнародно-

правових підвалин добросусідства і співробітництва (90-ті роки) / І. М. Мельникова // Україна в європейських міжнародних відносинах. – К., 1998. – С. 59–87. 24. *Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980–2000 рр.): підруч.* / Л. Ф. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський та ін. – К.: Либідь, 2001. – 624 с. 25. *Андрущенко (Гринько) С. В.* Україна в сучасному геополітичному середовищі: монографія / С. В. Андрущенко (Гринько). – К.: Логос, 2005. – 286 с. 26. *Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти* / за ред. Ф. М. Рудича. – К.: МАУП, 2002. – 488 с. 27. *Афанасьєв І.* Польсько-українські економічні стосунки у 1991–1997 рр. / Ілля Афанасьєв // Україна і Польща у Східно-Центральній Європі: спадок і майбуття: зб. матер. конф. (Київ, 25–27 червня 1999 р.) / упоряд. Т. Балабушевич, Н. Довженко. – К., 1999. – С. 126–131. 28. *Будкін В.* Українсько-польське співробітництво в контексті відносин України з СНД та ЄС / Віктор Будкін // Україна і Польща у Східно-Центральній Європі: спадок і майбуття: зб. матер. конф. (Київ, 25–27 червня 1999 р.) / упоряд. Т. Балабушевич, Н. Довженко. – К., 1999. – С. 48–50. 29. *Васильєв Д.* Українсько-польські відносини наприкінці ХХ ст. / Дмитро Васильєв, Людмила Чекаленко // Нова політика. – 1998. – № 4. – С. 13–17. 30. *Вахніна Л.* Відродження польської діаспори в Україні / Лариса Вахніна // Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє: зб. наук. пр. / Центр українсько-польських студій / Таїсія Зарецька (заг. ред.). – Ч. 2. – К., 2002. – С. 137–145. 31. *Винниченко І.* Про перспективи розвитку гуманітарних та культурних польсько-українських взаємин / Ігор Винниченко // Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє: зб. наук. пр. / Таїсія Зарецька (заг. ред.). – Ч. 2. – К., 2002. – С. 146–150. 32. *Гевко В.* Основні тенденції політичного українсько-польського співробітництва в 1993–1996 роках / Вікторія Гевко // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. – Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2003. – Вип. 3. – С. 364–370. 33. *Герасимчук Т.* Україна – Польща: стратегічне партнерство / Таміла Герасимчук // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. – Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2002. – Вип. 5. – С. 168–174. 34. *Глібов В.* Українсько-польські взаємини в пострадянський період. Деякі аспекти політичного й економічного співробітництва / Віктор Глібов, Дмитро Горун // Політика і час. – 1997. – № 5–6. – С. 15–21. 35. *Моцок В.* Вплив політики західних країн на розвиток українсько-польських взаємовідносин у 90-х роках ХХ ст. / В. Моцок // Людина і політика. – 2001. – № 5. – С. 26–34. 36. *Моцок В.* Польський вектор зовнішньої політики України (деякі аспекти стратегічного партнерства) / В. Моцок // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. Серія: Історія. – Чернівці: Рута, 2002. – Вип. 73–74. – С. 218–227. 37. *Пивоваров А. С.* Основні аспекти українсько-польського стратегічного партнерства / А. С. Пивоваров // Держава і право. – 2008. – № 1(39). – С. 710–716. 38. *Пивоваров А.* Україна і Польща: виміри стратегічного партнерства / А. Пивоваров // Історико-політичні проблеми сучасного світу: зб. наук. пр. – Чернівці: Рута, 2007. – Т. 15–16. – С. 230–236. 39. *Стоєцький С.* Україна і Польща в сучасних геополітичних координатах: проблема стратегічного вибору і асиметрії партнерства / Сергій Стоєцький // Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє: зб. наук. пр. / Таїсія Зарецька (заг. ред.). – Ч. 2. – К., 2002. – С. 76–79. 40. *Стоєцький С. В.* Концепція стратегічного партнерства в політиці Республіки Польща щодо України / С. В. Стоєцький // Політичний менеджмент. – 2005. – № 3 (12). – С. 147–158. 41. *Стрільчук Л. В.* Україна–Польща: від добросусідських відносин до стратегічного партнерства (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): монографія / Людмила Стрільчук. – Луцьк: Волинські старожитності, 2013. – 607 с. 42. *Зайцев Ю.* Польська антикомуністична опозиція і рух опору в Україні: від порозуміння до координації дій / Ю. Зайцев // Історіографічні дослідження в Україні. – К.: Інститут історії України НАН України, 2003. – Вип. 13. У 2-х ч.: Україна–Польща: історія і сучасність. – Ч. 2. – С. 17–33. 43. *Зайцев Ю.* Польська опозиція 1970–80-х років про засади українсько-польського порозуміння / Ю. Зайцев // Депортації українців та поляків: кінець 1939 – початок 50-х років (до 50-річчя операції “Вісла”) / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України / упоряд. Ю. Ю. Сливка. – Львів, 1998. – С. 52–64. 44. *Чушак Х.* Немає вільної Польщі без вільної України: Україна та українці у політичній думці польської опозиції (1976–1989) / Христина Чушак. – К.: ПАІС, 2011. – 304 с. 45. *Осадчук Б.* Україна, Польща, світ / Богдан Осадчук. – К.: Смолоскип, 2001. – 356 с. 46. *Дністрянський М. С.* Україна в політико-географічному вимірі / М. С. Дністрянський. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2000. – 310 с. 47. *Лотоцький С.* Україна в світовому геополітичному просторі / С. Лотоцький, С. Трохимчук. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – 192 с. 48. *Васильєва-Чекаленко Л.* Україна в міжнародних відносинах (1944–1996 рр.): навч. посіб. / Л. Д. Васильєва-Чекаленко. – К.: Освіта, 1997. – 175 с. 49. *Брусилівська О. І.* Зовнішня політика України після 2004 року: східноєвропейський вимір / О. І. Брусилівська // Вісник Одеського національного університету. Серія: Соціологія і політичні

науки. – Одеса: Астропринт, 2009. – Т. 14. – Вип. 13. – С. 641–647. 50. *Васюк В.* Базові засади становлення й еволюції сучасних українсько-польських відносин / В. Васюк // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: зб. наук. пр. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне, 2009. – Вип. 15. – С. 69–72. 51. *Герасимчук Т. Ф.* Формування зовнішньополітичних пріоритетів країн Центральної Європи на початку 1990-х років / Т. Ф. Герасимчук // Слов'янський вісник: зб. наук. пр. Серія: Історичні та політичні науки. – Рівне, 2011. – Вип. 11. – С. 171–175. 52. *Знахоренко О.* Стратегічне партнерство в українсько-польських відносинах: державно-політичний та військовий аспекти / О. Знахоренко // Людина і політика. – 2004. – № 3. – С. 29–40. 53. *Колесник В. П.* Україна – Польща: від “рівновіддаленості” до “стратегічного партнерства” (перша половина 90-х років ХХ століття) / В. П. Колесник // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Науковий журнал. Серія: Міжнародні відносини. – 2009. – № 3. – С. 49–53. 54. *Колесник В. П.* Український вектор східної політики Республіки Польща у 90-х роках ХХ століття / В. П. Колесник // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Науковий журнал. Серія: Міжнародні відносини. – 2010. – № 26. – С. 1–4. 55. *Кондратюк Т. М.* Україна – Польща: відносини добросусідства та стратегічного партнерства у контексті євроінтеграції / Т. М. Кондратюк, Л. Ф. Кондратюк // Проблеми політичної історії України: зб. наук. пр. – 2010. – Вип. 5. – С. 236–243. 56. *Медвідь Ф. М.* Стратегічне партнерство України і Польщі в умовах багатополярного світу / Ф. М. Медвідь // Наукові праці МАУП. – 2011. – Вип. 1 (28). – С. 33–38. 57. *Октисюк А.* Встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Польща (перша половина 90-х років ХХ ст.) / А. Октисюк // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 7. – С. 142–145. 58. *Чернега П.* Українсько-польський діалог в контексті стратегічного партнерства / П. Чернега // Історія в школі. – 2002. – № 5/6. – С. 1–4. 59. *Афанасьєв І. Ю.* Польсько-українські відносини 1991–2000 рр.: політична та економічна взаємодія: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.02 “Всесвітня історія” / І. Ю. Афанасьєв. – К., 2004. – 20 с. 60. *Бабак О. І.* Політика Польщі щодо України (кінець 1980-х – 1990-ті роки): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.02 “Всесвітня історія” / О. І. Бабак. – К., 2002. – 19 с. 61. *Гевко В. Р.* Україна і Польща: особливості розвитку двосторонніх відносин (1991–2004 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.01 “Історія України” / В. Р. Гевко. – Чернівці, 2005. – 20 с. 62. *Гуцуляк І.* Курс на подвійне лідерство, або еволюція політичного виміру польсько-українського стратегічного партнерства / Ігор Гуцуляк // Політика і час. – 2007. – № 7. – С. 37–40. 63. *Киридон А.* Україна–Польща: сучасний стан і перспективи узгодження зовнішньополітичних орієнтирів / Алла Киридон // Історія України. – 2012. – № 13–14 (749–750). – С. 3–9. 64. *Киридон А. М.* Україна–Польща: узгодження зовнішньополітичних орієнтирів / А. М. Киридон // Слов'янський вісник: зб. наук. пр. – 2011. – Вип. 11. – С. 47–53. 65. *Медведчук Н. А.* Українсько-польське співробітництво в гуманітарній сфері: кінець 80-х – 90-ті роки ХХ століття: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.02 “Всесвітня історія” / Н. А. Медведчук. – Львів, 2004. – 20 с. 66. *Присяжнюк Ю.* Особливості розвитку польсько-українського співробітництва за сучасних геополітичних умов / Ю. Присяжнюк // Історія в школі. – 2002. – № 5–6. – С. 35–40. 67. *Турчин Я.* “М’яка сила” України в Польщі: особливості та механізми реалізації / Я. Турчин // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку: зб. наук. пр. – Львів, 2012. – Вип. 24. – С. 119–125. 68. *Бочаров В. В.* Євроінтеграційні орієнтири стратегічного партнерства України і Республіки Польща / В. В. Бочаров // Сучасна українська політика. Спецвипуск: Україна як суб’єкт сучасних цивілізаційних процесів. – К.: Фенікс, 2011. – С. 129–136. 69. *Возняк Т.* Польща: контексти відносин / Тарас Возняк // День. – 2004. – 25 травня (№ 89). 70. *Яніна О.* Російський чинник в українсько-польських відносинах у контексті нестаціонарної системи міжнародних відносин / О. Яніна // Вісник Одеського національного університету. Серія: Соціологія і політичні науки. – Одеса: Астропринт, 2009. – Т. 14. – Вип. 13. – С. 682–686. 71. *Гевко В.* Україна і Республіка Польща: від багатосторонньої співпраці до стратегічного партнерства / Вікторія Гевко // Україна–Європа–Світ. Міжнар. зб. наук. пр. Серія: історія, міжнародні відносини / Гол. ред. Л. М. Алексієв. – Вип. 5. – Ч. 1. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2010. – С. 140–152. 72. *Герасимчук Т. Ф.* Країни Центральної Європи в політиці Європейського Союзу (1989–2004 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.02 “Всесвітня історія” / Т. Ф. Герасимчук. – К., 2005. – 23 с. 73. *Горенко О. М.* Соціально-політичний вимір європейської інтеграції та Україна / Олег Миколайович Горенко. – К.: Інститут історії України НАН України, 2002. – 154 с. 74. *Дем’янець В.* Політична та соціально-економічна трансформація в Польщі у 90 х роках / Валерій Дем’янець // Людина і політика. – 2000. – № 4. – С. 29–34. 75. *Струтинський В.* Україна і Польща на шляхах парламентаризму / Владислав

Струтинський // Віче. – 1998. – № 9. – С. 115–128. 76. Трофимович В. Політичні відносини України та Республіки Польща / Володимир Трохимович // Наукові записки “Транскордонне співробітництво у контексті перспектив європейської інтеграції України”. Серія: Політичні науки. – Острог: Вид-во Нац. ун-ту “Острозька академія”. – 2010. – Вип. 4. – С. 121–133. 77. Чекаленко Л. Д. Без незалежної України не було б незалежної Польщі / Л. Д. Чекаленко // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – Вип. 15. Світова та українська дипломатія: історичний досвід, сучасний стан, перспективи / За заг. ред. Б. І. Гуменюка, В. Г. Ціватого. – К., 2009. – С. 139–146. 78. Чекаленко Л. Д. Україна – Польща: нові тенденції взаємин / Л. Д. Чекаленко // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – К., 2003. – Вип. 9. – С. 138–147. 79. Зеленько Г. “Навздогінна модернізація”: досвід Польщі та України / Галина Зеленько. – К.: Критика, 2003. – 215 с. 80. Янків М. Україна і Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат (політико-економічний та секторальний аналіз): монографія / Мирон Янків. – Львів: Світ, 2011. – 398 с. 81. Алексієвець Л. Україна і Польща: шляхи співробітництва (1991–2004 рр.) / Л. Алексієвець, В. Гевко. – Тернопіль: Ред.-вид. центр ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2009. – 153 с. 82. Афанасьєв І. Ю. Зміни обсягу польсько-українського товарообігу у 1992–2000 рр.: основні причини / І. Ю. Афанасьєв // Наукові записки НАУКМА. Історичні науки. – 2003. – Т. 21. – С. 34–37. 83. Мазараки А. А. Двостороннє співробітництво України та Польщі: стан та можливості активізації / А. А. Мазараки, Т. М. Мельник // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 12. – С. 257–266. 84. Павленко С. Відносини України і Польщі в контексті європейської інтеграції / Сергій Павленко // Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє: зб. наук. пр. / Таїсія Зарецька (заг. ред.). – Ч. 2. – К., 2002. – С. 30–39. 85. Павленко С. Сучасний стан українсько-польських відносин та перспективи співпраці РП і України в контексті майбутнього членства Польщі в ЄС / Сергій Павленко // Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє: зб. наук. пр. / Таїсія Зарецька (заг. ред.). – Ч. 2. – К., 2002. – С. 97–107. 86. Старостенко Г. Г. Україна – Польща – ЄС: реалії та перспективи співробітництва / Г. Г. Старостенко, Л. П. Подсядло, Н. В. Мірко // Збірник наукових праць Національного університету податкової служби України. – 2009. – № 2. – С. 339–349. 87. Столярчук Я. М. Польща в євроінтеграційних пріоритетах України / Я. М. Столярчук // Економіка та держава. – 2005. – № 9. – С. 25–27. 88. Андрушків Б. Україна і Польща: економічні аспекти співпраці / Б. Андрушків, Я. Бакушевич // Економіка України. – 2005. – № 11. – С. 82–85. 89. Дашевська О. В. Польський вектор в українській зовнішньоекономічній політиці: життя після кризи / О. В. Дашевська // Збірник наукових праць Національного університету податкової служби України. – 2009. – № 2. – С. 38–46. 90. Климець Н. Співпраця України та Польщі: два роки після розширення ЄС [Електронний ресурс] / Наталя Климець. – Режим доступу: <http://eu.prostir.ua/library/1274.html> 91. Леbedько С. Польща як трамплін для вихода на ринки ЄС: общественно-политическая литература / Сергей Леbedько // Діловий вісник. – 2007. – № 12. – С. 7. 92. Савельєв Є. В. Українсько-польські економічні відносини у контексті стратегічного партнерства: монографія / Є. В. Савельєв, В. В. Мельник, С. І. Чеботар. – Тернопіль: Економічна думка, 2003. – 334 с. 93. Борщевський В. Українсько-польське економічне співробітництво в умовах євроінтеграції: монографія / Віктор Борщевський. – Львів: Аверс, 2007. – 328 с. 94. Борщевський В. В. Україна і Польща в умовах розширеного ЄС: економічна оптимізація та глобальне партнерство: монографія / В. В. Борщевський. – Львів: Аверс, 2009. – 227 с. 95. Борщевський В. В. Оптимізація українсько-польського економічного співробітництва в процесі наближення України до ЄС: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра ек. наук: спец. 08.00.02 “Світове господарство і міжнародні економічні відносини” / В. В. Борщевський. – К., 2009. – 32 с. 96. Ковач Л. Л. Українсько-польське економічне співробітництво в 1991–1999 рр.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: 07.00.01 “Історія України” / Л. Л. Ковач. – К., 2003. – 16 с. 97. Васюк А. В. Стратегія і перспективи українсько-польського співробітництва: вимір взаємодії у сфері культури / А. В. Васюк // Слов'янський вісник: зб. наук. пр. – Вип. 10. – К., 2010. – С. 48–51. 98. Васюк А. В. Українсько-польські відносини у сфері культури (2001–2010 рр.): українознавчий аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 09.00.12 “Українознавство” / А. В. Васюк. – К., 2012. – 16 с. 99. Горун Д. Українсько-польські гуманітарні взаємини в 1991–2001 рр. / Д. Горун // Історія в школі. – 2002. – № 5/6. – С. 40–49. 100. Лишко В. В. Українсько-польські зв'язки в галузі культури 1991–1999 рр.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук: спец. 07.00.01 “Історія України” / В. В. Лишко. – К., 2002. – 16 с. 101. Стрільчук Л. В. Інституційні складові українсько-польських гуманітарних взаємин і співробітництва: монографія / Людмила Стрільчук, Віталій Стрільчук. – Луцьк: Волинські старожитності, 2013. – 258 с. 102. Тоценко Ж. М. Українсько-польські культурні зв'язки: історичний поступ сучасних реалій / Жанна Михайлівна Тоценко // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв: щоквартальний науковий журнал. –

2011. – К.: Міленіум, 2011. – № 2. – С. 68–71. 103. *Коваленко О. М.* Культурно-освітні організації України та Польщі (2000–2005 рр.) [Електронний ресурс] / О. М. Коваленко. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ltkp/2012_70/teor/teor7.pdf 104. *Коваленко О. М.* Освітнє та наукове співробітництво України та Польщі (2000–2005 рр.) [Електронний ресурс] / О. М. Коваленко. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ltkp/2012_69/teor/teor9.pdf 105. *Коваленко О. М.* Освітня політика України та Польщі щодо національних меншин (2000–2005 рр.) / О. М. Коваленко // Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах “Трані”. – 2012. – № 5 (85). – С. 34–39. 106. *Медведчук Н. А.* Українсько-польське співробітництво в галузі освіти і науки наприкінці 80-х – у 90-х рр. ХХ ст. / Н. А. Медведчук // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Серія: Історичні науки. – 2001. – № 11. – С. 112–117. 107. *Мякушко С.* Стан та перспективи українсько-польського міжкаcadемічного співробітництва / Сергій Мякушко, Анатолій Мирончук // Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодні. Майбутнє: зб. наук. пр. / Таїсія Зарецька (заг. ред.). – Ч. 2. – К., 2002. – С. 159–165. 108. *Сюта Б.* Сучасна польська музика в Україні: сторінками міжнародних фестивалів / Богдан Сюта // Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодні. Майбутнє: зб. наук. пр. / Таїсія Зарецька (заг. ред.). – Ч. 2. – К., 2002. – С. 224–227. 109. *Буглай Н. М.* Особливості функціонування українсько-польсько-білоруського євро регіону “Буг” в контексті реалізації євроінтеграційних планів України / Н. М. Буглай // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: зб. наук. пр. – К.: Вид-во НПУ ім. М. Драгоманова, 2009. – Вип. 19. – С. 47–55. 110. *Буглай Н. М.* Польща в реалізації євроінтеграційного курсу України: міжрегіональне співробітництво (1999–2008 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.02 “Всесвітня історія” / Н. М. Буглай. – К., 2009. – 20 с. 111. *Буглай Н. М.* Регіональний формат відносин України та Польщі: історико-методологічний аспект / Н. М. Буглай // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: зб. наук. пр. – К.: Вид-во НПУ ім. М. Драгоманова, 2012. – Вип. 58. – С. 175–181. 112. *Кулина С. Я.* Державне регулювання транскордонного економічного співробітництва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.00.03 “Економіка та управління національним господарством” / С. Я. Кулина. – Львів, 2008. – 24 с. 113. *Кулина С. Я.* Державне регулювання українсько-польських транскордонних економічних відносин: монографія / С. Я. Кулина; За ред. І. Р. Михасюка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. – 228 с. 114. *Рябінін Є. В.* Транскордонне співробітництво в системі процесів регіональної інтеграції України (політологічний аналіз): монографія / Є. В. Рябінін. – Маріуполь, 2011. – 157 с. 115. *Студенніков І.* Транскордонне співробітництво та його роль в процесі європейської інтеграції України / Ігор Студенніков // Міжнародні зв’язки України: наукові пошуки і знахідки: міжвідомч. зб. наук. пр. / Відп. ред. С. В. Віднянський. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2006. – Вип. 15. – С. 309–322. 116. *Студенніков І.* Феномен євро регіонів в контексті методології історико-регіональних досліджень / І. Студенніков // Історія України: маловідомі імена, події, факти: зб. стат. / гол. ред. П. Т. Тронько. – К.: НАН України, Ін-т історії України, 2003. – Вип. 22–23. – С. 187–201. 117. *Різник В. В.* Роль транскордонного співробітництва в системі регіонального розвитку [Електронний ресурс] / В. В. Різник. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/evu/2012_19_1/Riznyuk.pdf 118. *Каплинський О. В.* Роль Вишеградської четвірки в контексті національної безпеки України / Олександр В’ячеславович Каплинський // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 2 (11). – С. 47–54. 119. *Артьомов І. В.* Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України: монографія / І. В. Артьомов. – Ужгород: Ліра, 2009. – 520 с. 120. *Баян А. В.* Міжрегіональне, транскордонне співробітництво України за умов розширення Європейського Союзу: монографія / А. В. Баян. – Ужгород: Ліра, 2006. – 325 с. 121. *Баян А. В.* Трансрєгіональне співробітництво України за умов розширення Європейського Союзу: монографія / А. В. Баян. – Ужгород: Ліра, 2005. – 345 с. 122. *Журба І. Є.* Транскордонне співробітництво країн Центральної та Східної Європи в умовах розширеного ЄС (питання теорії та практики): монографія / І. Є. Журба. – Хмельницький: ХНУ, 2008. – 311 с. 123. *Кіш Є.* Центральна Європа в сучасній системі євро регіональної інтеграції: монографія / Єва Кіш. – Ужгород: Ліра, 2008. – 440 с. 124. *Кіш Є. Б.* Країни Центральної Європи в системі міжнародних інтеграційних процесів (1991–2007 роки): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. іст. наук: спец. 07.00.02 “Всесвітня історія” / Є. Б. Кіш. – Ужгород, 2008. – 39 с. 125. *Мікула Н.* Євро регіони: досвід та перспективи / Н. Мікула. – Львів: ІРД НАН України, 2003. – 222 с. 126. *Мікула Н.* Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: монографія / Надія Мікула. – Львів: ІРД НАН України, 2004. – 395 с. 127. *Борщевський В. В.* Українсько-польське транскордонне співробітництво в контексті європейської інтеграції України / В. В. Борщевський // Економічні науки: зб. наук. пр. Серія: Економічна теорія та економічна історія / За ред. З. В. Герасимчук. – Луцьк: Луцьк. нац. техн. ун-тет, 2009. – Вип. 6 (23). – Ч. I. – С. 66–80. 128.

Колодяжна В. Правові аспекти українсько-польського транскордонного співробітництва / Вікторія Колодяжна // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 10. – С. 6–10. 129. Колодяжна В. Українсько-польське транскордонне співробітництво: правова регламентація торговельно-економічних проектів співпраці / Вікторія Колодяжна // Юридична Україна. – 2008. – № 5. – С. 13–17. 130. Кондратюк К. Українсько-польське транскордонне співробітництво (1992–2010) / Костянтин Кондратюк // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість / Відп. ред. М. Литвин; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2012. – Вип. 5. – С. 240–249. 131. Мітрянєва С. І. Карпатський євро регіон – інструмент євроінтеграційної стратегії України / С. І. Мітрянєва // Стратегічна панорама. – 2005. – № 1. – С. 42–51. 132. Мітрянєва С. І. Транскордонне співробітництво: візовий аспект / С. І. Мітрянєва // Ефективність транскордонного співробітництва через міжнародний моніторинг та координацію діяльності національних суб'єктів: зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Ужгород, 8–9 квітня 2011 р.). – Ужгород, 2011. – С. 93–101. 133. Роїк Н. Українсько-польське міжрегіональне й транскордонне співробітництво / Наталія Роїк // Вісник Прикарпатського університету. Науковий журнал. Серія: Політологія. – 2011. – № 4–5. – С. 186–190. 134. Роїк Н. Г. Інституційна транскордонна співпраця в контексті розширення ЄС: проблеми та перспективи Карпатського євро регіону / Н. Г. Роїк // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: зб. наук. пр. – К.: Вид-во НПУ ім. М. Драгоманова, 2011. – Вип. 43. – С. 683–691. 135. Стрільчук Л. В. Правове забезпечення транскордонного співробітництва України та Республіки Польща // Л. В. Стрільчук // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Науковий журнал. Серія: Історичні науки. – 2008. – № 11. – С. 162–167. 136. Сухенко В. В. Правове регулювання транскордонного співробітництва / В. В. Сухенко // Економіка та держава. – 2008. – № 12. – С. 102–105. 137. Передрій О. С. Економічна сфера – базова у транскордонному співробітництві / О. С. Передрій, С. В. П'ясецька-Устич // Ефективність транскордонного співробітництва через міжнародний моніторинг та координацію діяльності національних суб'єктів: зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Ужгород, 8–9 квітня 2011 р.). – Ужгород, 2011. – С. 79–92. 138. Філіповська О. Транскордонне співробітництво: Україна – Польща – Білорусь (інструменти фінансового забезпечення) / О. Філіповська // Регіональна економіка. – 2007. – № 1. – С. 43–55. 139. Щерба Г. І. Розвиток транскордонного співробітництва в українсько-польських євро регіонах / Г. І. Щерба // Вісник Одеського національного університету. Серія: Соціологія і політичні науки. – Одеса: Астропринт, 2009. – Т. 14. – С. 18–27. 140. Васьківська К. В. Транскордонне співробітництво України в умовах євроінтеграції / К. В. Васьківська, Г. В. Кушнірук // Вісник Львівської державної фінансової академії / За ред. П. Ю. Буряка. – Львів: ЛДФА, 2010. – № 18. – С. 33–41. 141. Волошко В. Реалії та перспективи транскордонного співробітництва України / Віталій Волошко // Регіональна економіка. – 2005. – № 4. – С. 123–131. 142. Кіш Є. Формування системи транскордонного співробітництва України / Є. Б. Кіш, В. І. Ковач // Ефективність транскордонного співробітництва через міжнародний моніторинг та координацію діяльності національних суб'єктів: зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Ужгород, 8–9 квітня 2011 р.). – Ужгород, 2011. – С. 243–250. 143. Прус І. Форми транскордонного співробітництва (на прикладі Волинської області) / Ірина Прус // Наукові записки “Транскордонне співробітництво у контексті перспектив європейської інтеграції України”. Серія: Політичні науки. – Острог: Вид-во Нац. ун-тету “Острозька академія”, 2010. – Вип. 4. – С. 168–177. 144. Щерба Г. І. Роль євро регіонів і транскордонного співробітництва у функціонуванні соціального простору в Європі / Г. І. Щерба // Український соціум. – 2008. – № 3(26). – С. 41–53. 145. Щерба Г. І. Шляхи активізації транскордонного співробітництва в умовах європейської інтеграції / Г. І. Щерба // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Науковий журнал. Серія: Міжнародні відносини. – 2009. – № 4. – С. 39–43. 146. Знахоренко О. М. Стратегічне партнерство в українсько-польських відносинах / О. М. Знахоренко // Історичний архів. Наукові студії: зб. наук. пр. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2008. – Вип. 2. – С. 90–98. 147. Кирчів А. Питання національної безпеки Республіки Польща на сучасному етапі [Електронний ресурс] / Андрій Кирчів // Ї. – 1998. – № 14. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n14texts/kyrchiv.htm> 148. Куйбіда В. Україна – Польща на шахівниці світу [Електронний ресурс] / Василь Куйбіда // Ї. – 1998. – № 14. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n14texts/kujbida.htm> 149. Пирожков С. В контексті загальної архітектури безпеки. Польсько-українські відносини: погляд з України / С. Пирожков, О. Крамаревський // Політика і час. – 1996. – № 1. – С. 14–25. 150. Полторацький О. Особливий випадок співпраці / Олександр Полторацький // Політика і час. – 2005. – № 1. – С. 7–16. 151. Бершадя Є. Українсько-польські стосунки та європейська безпека [Електронний ресурс] / Євген Бершадя // Ї. – 1998. – № 14. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n14texts/bersheda.htm> 152. Кирчів А. Геополітичний вибір України:

синдром суми різнонапрямлених векторів / А. Кирчів // Молода нація: Альманах. – 2000. – С. 185–193. 153. *Матійчик Я.* Європейський екзамєн. Українсько-польські відносини на тлі пан'європейської інтеграції / Я. Матійчик // Політика і час. – 2001. – № 8. – С. 40–47. 154. *Житарюк Н.* Україна і Польща на геополітичній карті Європи / Наталя Житарюк // Україна і Польща у Східно-Центральній Європі: спадок і майбуття: зб. матер. конф. (Київ, 25–27 червня 1999 р.) / упоряд. Т. Балабушевич, Н. Довженко. – К., 1999. – С. 132–134. 155. *Рябчук М.* Подібна доля, різний досвід. Дещо про перспективи польсько-українського діалогу / Микола Рябчук // Україна і Польща у Східно-Центральній Європі: спадок і майбуття: зб. матер. конф. (Київ, 25–27 червня 1999 р.) / упоряд. Т. Балабушевич, Н. Довженко. – К., 1999. – С. 67–70. 156. *Бурдяк В.* Перспективи співробітництва “Україна – НАТО” і роль у ньому польського фактора / Віра Бурдяк, Ігор Мороз // Політичний менеджмент. – 2008. – № 3. – С. 165–174. 157. *Ващенко О.* Співробітництво України та Польщі у американській проекції євроатлантичної безпеки / Олена Ващенко // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: зб. наук. пр. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне, 2011. – Вип. 22. – С. 127–131. 158. *Митрофанова О.* Польща як стратегічний партнер України [Електронний ресурс] / Оксана Митрофанова // Політичний менеджмент. – 2006. – № 6. – С. 153–160. – Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=65&c=1478&setcss=1&nssc> 159. *Антонюк О. С.* Становлення та розвиток українсько-польських відносин (1991–2003) / О. С. Антонюк // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Історія. – Вип. 74–76. – К., 2004. – С. 4–7. 160. *Каспрук В.* Україну ніхто так не розуміє, як Польща / В. Каспрук // Сучасність. – 2008. – № 7. – С. 27–29. 161. *Котляр Ю. В.* Україна і Польща в світлі інтеграційних процесів на початку ХХІ століття / Ю. В. Котляр // Історичний архів. Наукові студії: зб. наук. пр. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – Вип. 1. – С. 120–126. 162. *Снігур О. В.* Зовнішня політика Польщі та перспективи українсько-польського стратегічного партнерства / Олена Валентинівна Снігур // Стратегічні пріоритети. – 2011. – № 1 (№ 18). – С. 128–133. 163. *Кіндрат К.* Українсько-польські стосунки на зламі тисячоліть: монографія / К. Кіндрат, С. Трохимчук. – Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2002. – 112 с. 164. *Василенко С.* Європейський вектор української геополітики / Світлана Василенко // Людина і політика. – 2000. – № 2. – С. 57–61.

Наталья Черная

УКРАИНСКО-ПОЛЬСКИЕ МЕЖГОСУДАРСТВЕННЫЕ ОТНОШЕНИЯ КОН. ХХ – НАЧ. ХХ ВВ.: ИНТЕРПРЕТАЦИИ УКРАИНСКИХ ИССЛЕДОВАТЕЛЕЙ

Проанализированы работы украинских авторов проблемы современных украинско-польских отношений, выяснена степень ее научной разработки. Определены вопросы, требующие дальнейшего изучения.

Ключевые слова: украинско-польские отношения, Украина, Польша, историография.

Nataliya Chorna

UKRAINIAN-POLISH INTERSTATE RELATIONS AT THE END OF THE 20TH – BEGINNING OF THE 21ST CENTURY: UKRAINIAN RESEARCHERS INTERPRETATIONS

Ukrainian authors' works dealing with the problems of modern Ukrainian-Polish relations have been analyzed, the extent of their scientific development has been revealed. Basic issues that need further study have been determined.

Key words: Ukrainian-Polish relations, Ukraine, Poland, historiography.